

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis Et Breviarii Romani

In quibus origo cuiusque Ritus, Causæ historicæ, vel mysticæ, ex maiorum ingenio, Theoria, Praxis, Obligatio, & exquisitus Vsus, additis opportunè Decretis omnibus S. Rituum Congregationis, quàm breuissimè explicantur

Gavanti, Bartolommeo

Antverpiæ, 1646

De Natali Domini, & Festis sequentibus. III.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40214

cuius. cui Lectio additur in fine Hymnus trium puerorum, ex *VValafrid. cap. 22.* Orationes autem in eodem Sabbato sine salutatione, cum genuflexione, dicuntur, excepta vltima de camino ignis, *Ordo Romanus*; ad indicandum, quod tres pueri noluerunt adorare statuam Regis, ex *Alcuino.*

5 His in communi de Quatuor Temporibus prælibatis, ieiunium hiemale fit in tertia hebdomada Aduentus, secundum Romanam Ecclesiam, *Microl. cap. 27.* & dicitur eiusdem auctor *Leo I. 76. Dist. Huius.* atque in hoc Sabbato tantum Ordinationes habitæ sunt à sancto Petro vsque ad Simplicium Papam, qui deinde in Februario ordinauit; vt nimirum cum Christo nascente ordinandi ab Ecclesia gignerentur, *Amalar. lib. 2. cap. 1.* tum in Sabbato tantum, quia à Deo est sanctificatum, e *x August. ad Ianuarii,* citato ab *Alcuino in hanc causam;* tum non nisi cum ieiunio & Orationibus multis in Missa, ex *Actis Apostolor. 13.* vbi segregati sunt Paulus & Barnabas, ministrantibus illis (hoc est Missam facientibus, vt ex Græco patet) & ieiunantibus. *Ieiunantes,* inquit *Lucas, & orantes, imponentesque eis manus,* id est consecrantes, *dimiserunt*

illos, vt *Leo I. explicat scribens ad Dioscor. Alexand. Episcopum.* Gelasius autem dicitur primus qui extendit Ordinationes ad alia Tempora in eorum Sabbatis, *Microl. cap. 24.*

6 Dominica post Sabbatum Ordinationis dicebatur Vacans, ex *Microl. cap. 29.* quia putabatur eiusdem Officij cum Sabbato, & inde Euangelium huius Dominicæ quartæ est idem ac præcedentis Sabbati; quod in Temporibus etiam quæ accidunt in Vere prima hebdomada Quadragesimæ obseruabis. Sabbato enim & Dominica sequenti legitur idem Euangelium Transfigurationis Domini; in alijs autem Quatuor Temporibus Dominicæ sequentes alia ratione se habent: nam in Pentecoste variatur Euangelium, propter Octauam illius; in Autumno item, ob instabilitatem Quatuor Temporum, quæ non habent certam hebdomadam, vt suo loco videbimus.

7 Introitus, Graduale, & Communio Dominicæ quartæ Aduentus sumpta sunt de Feria quarta præcedenti; ne scilicet Officium Dominicæ proprium contingat eo anno omitti, quo Vigilia Natiuitatis Domini in Dominica quarta occurrit. inde Vacans Dominica, id est sine Officio proprio, fuit olim appellata.

De Natali Domini, & Festis sequentibus. III.

1 **V**igilia Natiuitatis habetur in *Ord. Rom.* non habet *Alleluia,* nisi in Dominica, ob memoriam Resurrectionis, *Gemma lib. 4. cap. 103.* quod si fiat Commemoratio Dominicæ, non tamen eius Euangelium legitur in fine; quia in præcedenti Sabbato fuit lectum, vt dicitur *part. 1. Rubr. tit. 13. num. 2. pag. 46.*

Si Vigilia Natiuitatis Domini venerit in Dominica, Missa cantanda erit post Horam Tertiam, & post asperionem Aquæ benedictæ; quia eo die non ieiunatur: & licet aliud videatur præscribi in *Rub. gener. par. 1. tit. 15. num. 2. pag. 49.* ibi, *Quamuis sint dies solemnes;* de ijs tamen intelligitur, in quibus & ieiunatur, & duæ cantantur

F f 3

Missa,

Missæ, de Festo, & de Feria; quæ huic Dominicæ non conueniunt. Dicitur *Credo* in hac Vigilia, si venerit in Dominicæ; quòd aliàs docuimus ratione Dominicæ.

2 Natalis Domini, de quo *Clemens lib. 5. cap. 13. Const.* ita dictus est in *Ordine Romano*, quia in eo natus est Christus, *Isidor. lib. 1. de Diuin. Offic. c. 25.* habet certum diem, non mobilem, vt Pascha; quia ex *Aug.* nosse oportet, diem Natalem Domini non in Sacramento celebrari vt Pascha, sed tantùm ad memoriam, quòd natus sit. In Paschate alia sunt mysteria, Azymorum, Feriæ sextæ, Sabbati, &c. ita *Alcuinus Flaccus.* Natus autem est die Dominico, ex *Synod. 6. cap. 8.*

3 Tres Missæ celebrantur, ex *Decreto Telephori.* duas autem tribuit eidem *Ruper. lib. 3. cap. 17.* ob duas generationes Christi, ex Patre, & ex Matre: sed fortè *Ruper.* loquitur eo sensu, quòd ille decreuit eas celebrari de nocte ante Horam tertiam, significat autem, quòd Christus natus est in salutem eorum qui ante legem, qui sub lege, & qui in Euangelio exiterent, *Gemma lib. 3. cap. 104.*

4 Ante Laudes prima Missa est dicenda, *Microlog. cap. 34.* qui & idè addit, quòd omittebatur tunc *Ite Missa est*, ne discederet populus. *Te Deum* dicitur ante Missam, *Gemma lib. 4. c. 117.* contra quosdam apud *Durand. lib. 6. cap. 13.* De Præfatione & Communicantes diximus suprâ *par. 1. tit. 12. n. 2. & 5. pag. 41. & 44.* de ultimo item Euangelio terciæ Missæ, *ibid. tit. 13. num. 2. pag. 46.* Iubetur autem omitti purificationem in prima & secunda Missa, ex *Innocen. III. cap. Ex parte. de Celebrat. Missarum.* Vide suprâ *3. par. de Defectibus tit. 9. num. 4.*

& adde, neque purificatorio torgendum esse Calicem, nisi in fine terciæ Missæ; neque omitendas esse eas Preces quæ in purificatione Calicis & digitorum ablutione recitari solent. Memento quoque, vt in vase, non in Calice, fiat purificatio digitorum, ex dictis *tit. 9. nu. 4.* Verùm in prima Missa solemnè, hausto diligentius sanguine, Subdiaconus deferret Calicem sine Purificatorio ad Credentiam de more, indeque alius in Sacris in Sacristiam; vbi supposito Corporali decenter seruabitur vsque ad secundam Missam solemnè seu priuatim celebrandam, tum ne impediatur incensationem Altaris in Laudibus faciendam; tum ne minùs reuerenter quàm par sit habeatur in Credentia vsque ad aliam Missam: in cuius initio, vt aliàs, collocari poterit super Credentia, desiccata iam, vt creditur, quacumque reliqua vini specie. Alij alia: sed, saluo meliori iudicio, hæc Romana praxis videtur congruentior.

5 *Francol. de Temp. Hor. Can. c. 40. num. 2.* monet celebraturum primam Missam in nocte, vt sit ille ieiunus per horas circiter sex, ex quadam congruentia. Quòd si celebraturus sit ante mediam noctem, ex priuilegio, vel legitima consuetudine, verè non dispensatur in ieiunio necessario ad Missam: idè à pridiana media nocte ieiunet, neque in Missa Vigiliæ sumat purificationem; & eo casu, si in prima Missa noctis fumeret purificationem, imò & cibum ante mediam noctem, posset celebrare secundam & tertiam Missam Natiuitatis Domini. Fauet communis doctrina Theologorum.

6 Ceterùm probabilem sententiam & securam putat *Suar. 3. par. diss. 80. sect. 4.* posse in nocte hac celebrari tres Missas

Missas priuatas simul post mediam noctem, quia nullo Iure prohibetur: nec abnuo, si causa adsit maioris numeri Sacerdotum, minorisque numeri Altarium, & eiusmodi, si minus omnes celebrare commodè possint. Oppositum docet *Francol. prima par. cap. 39. num. 20. vbi multos citat Doct.* quorum est communior sententia. lege *Bonacin. disp. 4. quest. vlt. punct. 9. num. 5. vbi etiam docet pun. 11. nu. 10.* non teneri Parochum ad tres Missas celebrandas, nisi adsit scandalum. Certè qui vnã tantùm facit, vel primam, vel tertiam facere debet, & tertiam potius, cuius Oratio cum Officio concordat. Neque primam concedo posse dici separatim ab alijs de nocte, nisi coniunctam cum Matutino solemniter de more cantato.

7 In Festo sancti Stephani, quo ille obiit, ex *Baron. in Martyrolog.* contra *Durand. lib. 7. cap. 21.* legitur Euangelium de Abele Protomartyre totius mundi, *Gemma lib. 3. cap. 107.* Et quia dicitur, *Lapidas eos, & relinquetur vobis domus deserta, &c.* quod in ore Stephani fuit causa martyrii, *Act. 6.* meminit *Clem. in Constit.* huius & sequentium Festorum cum Natali Domini, *lib. 8. cap. 39. & Rom. Ordo;* in quibus habuere Sermones antiquissimi Patres.

8 Festum S. Ioannis, vti filij Virginis sequentis ventrem qui his diebus genuit Christum, vel quia de Patmo hac die redijt; vel quia Ecclesia eius nomine dedicata fuit, *Gemma libro 3. cap. 13.* cum obierit ille, ex *S. Hieron. in Breuiario*, die 24. Iunij, ait *Gemma auctor ibidem.* Præfatio dicitur de Natiuitate, quia maioris est dignitatis, & ita habetur in antiquioribus Missalibus.

9 Festum Innocentium antiquius est Origene, qui de eodem *Homil. 3. in Matth.* non admittit cantica lætitiæ; quia descenderunt in limbum, *Microl. cap. 36.* in Dominica verò & Octaua dicuntur, ob causas allatas supra pag. 34. & 62.

10 Officia Missarum, à Vigilia Natiuitatis vsque ad Dominicam infra Octauam eiusdem inclusuè, habentur in *Antiphonario, & Sacrament. Gregor.* Orationes tamen secundæ & tertie Missæ Natiuitatis sunt Ambrosianæ, ex *Pamelio.*

11 Dominicæ infra Octauam Natiuitatis reperitur vestigium apud *Microl. cap. 37.* etiamsi dies ipsa non sit Dominica; & citat Introitum, *Dum medium silentium.* Oratio prima Dominicæ huius est Ambrosiana, ex *Pamelio.*

12 Octauæ Natiuitatis & Circumcisionis meminit *Maximus Taurin. in Homil. & Ordo Rom.* Oratio, *Deus, qui salutis aterna,* est apud *Microl. cap. 39.* *Pamelius* docet, Missæ Officium, licet legatur in *Antiphon. S. Gregor.* esse tamen eo posterius. Aliqui faciunt auctorem Festi Circumcisionis Iuonem, qui de eo Sermonem habuit.

13 Octauarum etiam sancti Stephani, & S. Ioannis, *Amalar. lib. 4. cap. 37.* scribit Officia. Si Octaua Innocentium venerit in Dominica, dicitur *Credo.*

14 Vigilia Epiphaniæ habetur in *Ordine Romano.* in qua non ieiunatur, ex *Concilio Turonen. II. cap. 13.* ob Natiuitatem Domini. Euangelium legitur anticipatè, quod accidit postridie Epiphaniæ, ex *Martyrologio 7. Ianuarij.* si venerit in Dominica, dicitur *Credo,* ratione Dominicæ.

15 Epiphania, seu Theophania, id est

est Apparitio Christi, ex *Ordine Romano*, continet miracula, Stellæ Magorum, Baptismi Christi, aquæ in vinum mutata, & quinque millium satiatorum, *ibid.* meminit *Sanctus Clemens lib. 5. Const. cap. 13.* Post Euangelium publicatur Pascha, ex *Concilio Aurelianen. IV. can. 1.* vt proximè determinetur Dominica Septuagesimæ, quæ est prima dies ex mobilibus. Epiphania Magorum anno primo Christi contigit Feria sexta; & Officium Missæ habetur in *Antiphon. & Sacram. Gregoriano.*

16 Dominicæ infra Octauam cum Introitu, *In excelsis throno*, meminit *Amalar. lib. 4. c. 33.* quæ si contingat, vt in Rubricis Breuiarij, in Sabbato præcedenti celebrari, duas tantum in

Missæ Orationes admittit, more Dominicarum infra Octauas. quod idem fit in Dominica infra Octauam Natiuitatis, in qua fiunt tantum commemorationes de Octauis. Officium Missæ habetur in *Antiphonario & Sacramentario S. Gregorij*; sed Oratio est Ambrosiana, ex *Pamelio.*

17 In Octaua celebrari Baptismum Christi in Missa, docuit *Amalar. cap. 34.* Orationes habentur in *Sacramentario Gregoriano.* Baptizatus autem fuit Feria sexta, ex *Ciaconio in Vita Christi.*

18 De Festis Duplicibus, & alijs, quid agendum sit infra Octauam Epiphaniæ, pendet à Rubrica Breuiarij, vbi nos etiam causam reddemus de sumptam ex Officio, non ex Missa.

De Dominicis post Epiphaniam vsque ad Septuagesimam. IV.

1 **I**N Rubricis Breuiarij proprius locus est quærendi, Cur sex tantum Dominicæ intercurrent ab Epiphania vsque ad Septuagesimam. Missa enim sequitur Officium; & ideò de Missa tantum, quæ hoc loco notari digna sunt, indicemus.

2 Post Epiphaniam variatur Introitus cum suis accessorijs, Graduali, Offertorio, Communione, in primis tantum tribus Dominicis; & hoc triplex Officium (ita loquuntur antiqui) Dominicalis Missæ significat tres annos prædicationis Christi, *Gemma lib. 3. cap. 110.* vt rectè post Octauam Epiphaniæ, in qua Baptismus Christi celebratus fuit, represententur. Officium Missæ harum trium Dominicarum habetur in *Antiphonario & Sacrament. Gregoriano.*

3 Hinc est, quòd secundæ Domini-

cæ Missa dicitur semper ante Septuagesimam, saltem in Sabbato, vel alio die præcedenti, vt congruo tempore legatur Euangelium de aqua in vinum mutata, quod est initium miraculorum Christi; sicut in tertia quoque Dominica legitur Euangelium de leproso, qui, ex *S. Hieron.* fuit primò curatus à Christo. *Durand. lib. 6. cap. 19.* notat in Oratione Dominicæ 2. fieri mentionem de pace, & *pacem tuam nostris concede temporibus*, quia in eadem Dominica S. Gregorius conciliauit pacem in Vrbe, & Orbe. est tamen Oratio Ambrosiana, ex *Pamelio*, translata in huic locum à S. Gregorio.

4 In vltimis verò tribus Dominicis 4. 5. & 6. post Epiphaniam, Introitus, & accessoria sunt eadem, quæ habentur in tertia Dominica, vt in *Antiphona-*